

2. Невгад І. О. Європейський досвід державної підтримки малого та середнього бізнесу, адаптація та виклики в Україні / І. О. Невгад // Формування ринкових відносин в Україні. - 2021. - № 11. - С. 26-32.
3. Нестерова С. В. Державна підтримка малого та середнього бізнесу в сучасних умовах / С. В. Нестерова, В. В. Копча, Г. Т. Михальчинець // Економічний вісник університету. - 2020. - Вип. 46. - С. 127-132.
4. Пузирьова П. В. Актуальні аспекти забезпечення технологічної конкурентоспроможності підприємств в сучасних умовах [Електронний ресурс] / П. В. Пузирьова // Ефективна економіка. – 2014. – № 9. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3365>
5. Халіляєва О. В. Сутність та значення економічного потенціалу, його місце в економіці країни: сучасний аспект в умовах сталого розвитку / О. В. Халіляєва, П. В. Пузирьова // Формування ринкових відносин в Україні. – 2021. – № 12 (247). – С. 33-40.
6. <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-instrumentiv-pidtrymky-biznesu-v-period-diyi-voyennoho-stanu-v>

УДК 339.944

Шкода М.С., д.е.н., доцент

Київський національний університет технологій та дизайну

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СИСТЕМ КЛАСТЕРНОГО ПАРТНЕРСТВА В НАЦІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЦІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Позитивний ефект в умовах війни від інтегрованого утворення систем кластерного партнерства досягається завдяки зниженню витрат виробництва і

координації в системі управління виробничо-технологічним ланцюгом на основі партнерської мережевої організації та ін.

Для кращого розуміння пріоритетних форм і напрямів розвитку систем кластерного партнерства в умовах війни в Україні необхідним є аналіз впливу державної кластерної політики на розвиток кластерного руху та дослідження глобальних тенденцій.

Необхідно зазначити, що за всю незалежність українські кластери так і не стали вагомими суб'єктами економічної діяльності, на відміну від розвинених країн, де зростання ролі малих і середніх підприємств (МСП) та їхніх об'єднань не сходять з порядку денного.

Сьогодні в Європі налічується близько 3500 кластерних утворень та подібних структур. Для розвитку систем кластерного партнерства у ЄС було розроблено низку ініціатив, серед яких можна виділити організацію Європейської платформи кластерного співробітництва та формування у 2012 році Європейського стратегічного кластерного партнерства [1].

Сучасні умови протікання бізнес-процесів в Україні, зумовили актуалізацію питань взаємодії між кластерними партнерствами формування систем кластерних партнерств в країнах, що входять до Європейського Союзу і не тільки.

Варто зазначити, що на сьогодні, кластерний рух в Україні є асинхронізованим, зокрема, крім дисбалансу між кількістю ІТ- та агрокластерами й такими, що діють в промислових секторах, в період війни актуалізувався і просторовий дисбаланс реально функціонуючих кластерів, зокрема, в середньо- та високотехнологічних секторах. Від початку широкомасштабної війни велика кількість ІТ-компаній, що базувалися на північному сході та сході України, евакуювалися. Зокрема, станом на перший тиждень березня 98,5% опитаних компаній зазначали, що здійснювали ділову активність. 48,4% опитаних вказали, що обсяги ділової активності скоротились

через наступ Росії. Проте високим залишається показник і тих, які зазначили, що обсяги роботи не змінилися після 24 лютого – таку відповідь дали 42,8% компаній. Цікавим фактом є те, що 7,8% опитаних відзначили, що ділова активність навіть зросла у цей період [2].

Відтак слід зазначити, що навіть в таких турбулентних умовах наші кластери та кластерні партнерства мобілізуються й уперше виходять на економічну арену окремим суб'єктом.

Підтвердженням останнього, є створення першого Українського кластерного альянсу (УКА) 24 березня 2022 року. Це перше формалізоване партнерство 30 кластерів України (що налічує близько 1800 підприємств). УКА виробив і розпочав реалізовувати три головні стратегії в період війни:

1. Мобілізація МСП навколо спільних цілей економічного фронту.
2. Зміцнення ЛДВ критичних індустрій.
3. Широка інтернаціоналізація кластерів [3].

Розвиток цих напрямів триває у прямому діалозі та за підтримки представників Єврокомісії. Але в цьому діалозі практично відсутній уряд України.

У сучасних українських реаліях державна кластерна політика національного та регіонального рівнів так і залишилась як і в довоєнний період на стадії становлення. Незважаючи на той факт, що українське законодавство містить кілька десятків нормативно-правових та законодавчих актів, де згадуються про кластери чи які пов'язані із кластерами, донині законів про кластерний розвиток, або державне регулювання кластерів, прийнято не було.

Відтак, відсутність на національному рівні органу влади, що відповідає за розвиток і реалізацію кластерної політики, накладає свої обмеження на кластерний розвиток в національній економіці на його інтернаціоналізацію та інтеграцію в європейський економічний простір що так необхідна в умовах війни.

Нами виділено пріоритетні напрями розвитку систем кластерного партнерства та кластерної економіки в просторі факторів інституціонального середовища:

1. Інституціоналізація кластерного розвитку на рівні держави;
2. Введення системи моніторингу та якості по розвитку кластерів;
3. Вироблення держстратегії інтернаціоналізації/інтеграції українських промсекторів у європейські ЛДВ;
4. Диверсифікація кластерів на різні, пріоритетні галузі економіки, включно з прискоренням розвитку нових хайтек – сегментів в ЄС.

Отже, можемо констатувати, що ключова роль інституціонального забезпечення розвитку систем кластерного партнерства є безсумнівно вагомою і водночас основною проблемою на шляху модернізації та підвищення інноваційного розвитку національної економіки в умовах війни.

Література

1. Lviv IT Cluster. Режим доступу: https://ko.com.ua/lvivskij_it_klaster_doslidiv_yak_vijna_vplinula_na_industriyu_it-auteursingu_140625
2. The European Cluster Collaboration Platform. Режим доступу: <https://clustercollaboration.eu/eu-cluster-partnerships/escp-4i>.
3. Український кластерний альянс. Режим доступу: <https://www.industry4ukraine.net/publications/v-fokusi-uka-chomu-ta-yak-keruvaty-lanczyugamy-dodanoyi-vartosti-v-umovah-vijny/>